

ВСЕУКРАЇНЬСЬКА АСОЦІАЦІЯ РЕВМАТОЛОГІВ
УКРАЇНИ

РЕВМАТИЧНІ ХВОРОБИ

Класифікація, стандарти
діагностики та лікування

За редакцією академіка В.М. Коваленка

Всеукраїнська асоціація ревматологів України

РЕВМАТИЧНІ ХВОРОБИ

Класифікація, стандарти діагностики та лікування

За редакцією академіка В.М. Коваленка

УДК 616-002.77-07-085

P32

За редакцією академіка В.М. Коваленка

Редакційна колегія: В.М. Коваленко, Н.М. Шуба, О.П. Борткевич,
О.О. Гарміш, Г.О. Проценко, Р.І. Яцишин, М.А. Станіславчук,
О.Б. Яременко

Автори-укладачі: *Ю.В. Білявська, Л.І. Богмат, Я.Є. Бойко, О.П. Борткевич, В.В. Василець, О.О. Гарміш, А.М. Гнилорибов, І.Ю. Головач, Н.В. Григор'єва, М.Б. Джус, Є.Д. Єгудіна, В.М. Коваленко, А.С. Крилова, Г.П. Кузьміна, О.Г. Несукай, Г.О. Проценко, Д.Г. Рекалов, С.І. Сміян, М.А. Станіславчук, Л.В. Хіміон, С.В. Чернюк, Н.С. Шевченко, Н.М. Шуба, О.Б. Яременко, Р.І. Яцишин*

Зібрання рекомендоване Всеукраїнською асоціацією ревматологів України, затверджене науково-практичною конференцією Всеукраїнської асоціації ревматологів України «Інноваційні технології в ревматології: основні напрями імплементації» (Київ, 28–30 жовтня 2020 р.).

Ревматичні хвороби. Класифікація, стандарти діагностики та лікування. К., Моріон, 2021.

ISBN 978-966-2066-79-1

Стандарти Всеукраїнської асоціації ревматологів України створені з метою вдосконалення діагностики та лікування хворих на ревматичні хвороби і відповідають вимогам Міжнародних рекомендацій щодо розробки настанов і протоколів діагностики та лікування на основі доказової медицини. У стандарти включені сучасні положення, які довели свою ефективність протягом тривалого періоду їх застосування у світовій клінічній практиці. Видання включає міжнародну термінологію та класифікації ревматичних хвороб, приклади формулювання діагнозів та спадкоємність діагностики і лікування поміж первинною ланкою, спеціалізованою та високоспеціалізованою медичною допомогою. Стандарти призначені для широкого кола фахівців: ревматологів, терапевтів, сімейних лікарів, наукових співробітників, викладачів вищих медичних навчальних закладів та закладів післядипломної освіти лікарів.

ISBN 978-966-2066-79-1

Авторське право © Всеукраїнська асоціація ревматологів України
Жодна частина цього тексту, ілюстрацій, таблиць або блок-схеми не може бути відтворена, скопійована, перекладена або збережена будь-якими способами, включаючи магнітний, електронний або мультимедійний формати без дозволу Всеукраїнської асоціації ревматологів України.

ЗМІСТ

РЕВМАТИЧНІ ХВОРОБИ СЕРЦЯ

Гостра ревматична лихоманка (В.М. Коваленко, О.Г. Несукай, С.В. Чернюк)	5
Хронічна ревматична хвороба серця (О.Г. Несукай, В.М. Коваленко, С.В. Чернюк)	9
Міокардит (В.М. Коваленко, О.Г. Несукай, С.В. Чернюк)	20
Перикардит (О.Г. Несукай, В.М. Коваленко, С.В. Чернюк)	27

СИСТЕМНІ ХВОРОБИ СПОЛУЧНОЇ ТКАНИНИ

Системний червоний вовчак (Д.Г. Рекалов, О.О. Гармій, В.М. Коваленко)	32
Системна склеродермія (Р.І. Яцишин)	50
Дерматомиозит, поліміозит (А.М. Гнилорібов)	60
Змішане захворювання сполучної тканини (Р.І. Яцишин)	70
Синдром Шегрена (А.М. Гнилорібов)	74
Ревматична поліміалгія (М.А. Станіславчук)	91
Рецидивуючий поліхондрит (Р.І. Яцишин)	95
Антифосфоліпідний синдром (Р.І. Яцишин, А.М. Гнилорібов)	100
IgG4-залежне захворювання (О.Б. Яременко)	106
Вузлувата еритема (А.С. Крилова)	114
Панікуліт (А.С. Крилова)	121
Сімейна середземноморська лихоманка (О.Б. Яременко)	126

СИСТЕМНІ ВАСКУЛІТИ

АНЦА-асоційовані васкуліти:

Гранулематоз з поліангіїтом (Г.П. Кузьміна)	134
Мікроскопічний поліангіїт (Г.П. Кузьміна)	134
Еозинофільний гранулематоз з поліангіїтом (Г.П. Кузьміна)	134
Вузликівий поліартеріїт (Г.П. Кузьміна)	154
Первинний васкуліт (ангіїт) ЦНС (Є.Є. Євудіна)	171
Хвороба, асоційована з аутоантитілами до базальної мембрани клубочкового апарату (хвороба анти-GBM, синдром Гудпасчера) (С.І. Сміян)	174
Хвороба Бехчета (О.Б. Яременко)	180
Шкірний лейкоцитокластичний васкуліт (гіперсенситивний) (С.І. Сміян)	188
IgA-асоційований васкуліт (пурпура Шенлейна — Геноха, геморагічний васкуліт) (С.І. Сміян)	193
Гігантоклітинний артеріїт (О.Б. Яременко)	200
Артеріїт Такааясу (неспецифічний аортоартеріїт) (Д.Г. Рекалов)	206

Синдром/хвороба Кавасакі (слизисто-шкірний лімфонулярний синдром) (<i>Н.С. Шевченко</i>)	210
Облітеруючий тромбангіт (<i>Є.Є. Єзудіна</i>)	217
Есенціальний криоглобулінемічний васкуліт (<i>Д.Г. Рекалов</i>)	222
РЕВМАТИЧНІ ХВОРОБИ СУГЛОБІВ	
Ревматоїдний артрит та хвороба Стіла у дорослих (<i>Д.Г. Рекалов</i>)	227
Ювенільний ідіопатичний артрит (<i>М.Б. Джус, Л.І. Богмат, Я.Є. Бойко, Ю.В. Білявська, Н.С. Шевченко</i>)	240
Анкілозивний спондилоартрит (<i>О.О. Гармійш</i>)	261
Псоріатичний артрит (<i>О.О. Гармійш</i>)	272
Реактивні артрити (<i>О.О. Гармійш</i>)	286
Лайм-бореліоз (<i>А.С. Крилова</i>)	293
МЕТАБОЛІЧНІ АРТРОПАТІЇ	
Подагра (<i>Н.М. Шуба, А.С. Крилова</i>)	303
Пірофосфатна артропатія (<i>Н.М. Шуба, А.С. Крилова</i>)	317
Гідроксиапатитна артропатія (<i>Н.М. Шуба, А.С. Крилова</i>)	323
Х-зв'язана гіпофосфатемія (<i>В.В. Василюк</i>)	327
ОСТЕОАРТРИТ/ОСТЕОАРТРОЗ (<i>І.Ю. Головач</i>).....	332
ХВОРОБИ ПОЗАСУГЛОБОВИХ М'ЯКИХ ТКАНИН	
Фіброміалгія (<i>М.А. Станіславчук</i>)	343
Синдром хронічної втоми (<i>М.А. Станіславчук</i>)	348
Бурсит (<i>І.Ю. Головач</i>)	350
ОСТЕОПОРОЗ (<i>Н.В. Григор'єва</i>).....	355
СИСТЕМНА ДИСПЛАЗІЯ СПОЛУЧНОЇ ТКАНИНИ	
(<i>Н.С. Шевченко, Л.Ф. Богмат</i>).....	363
ЕТАПНІСТЬ І НАСТУПНІСТЬ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПАЦІЄНТАМ З РЕВМАТИЧНИМИ ХВОРОБАМИ (<i>Л.В. Хіміон</i>)	
	381
РЕАБІЛІТАЦІЯ ХВОРИХ НА РЕВМАТИЧНІ ХВОРОБИ	
(<i>Л.В. Хіміон</i>)	389
ДОДАТОК 1	
Локалізація ураження кістково-м'язової системи за Австралійською модифікацією, 10-ге видання від 1 липня 2017 р.	399

РЕВМАТИЧНІ ХВОРОБИ СЕРЦЯ

ГОСТРА РЕВМАТИЧНА ЛИХОМАНКА

Визначення (МКХ-11)

Гостра ревматична лихоманка (ГРЛ) — хвороба сполучної тканини, спричинена інфекцією грампозитивних бактерій *Streptococcus pyogenes* (хвороба може також уражувати серце, суглоби, центральну нервову систему, підшкірні тканини або шкіру).

Клінічна класифікація ГРЛ

Клінічні прояви		Наслідки	Серцева недостатність*	
Основні	Додаткові		Стадія	ФК
Кардит Артрит Хорея Кільцеподібна еритема Ревматичні вузлики	Лихоманка Артралгії Абдомінальний синдром Серозити	<ul style="list-style-type: none"> • Без розвитку вад серця • З розвитком вади серця 	I II А II Б III	I II III IV

Примітка: *серцева недостатність (СН) вказується в класифікації відповідно до критеріїв класифікації Василенка — Стражеска із вказівкою функціональних класів (ФК) за Нью-Йоркською класифікацією.

Класифікація ГРЛ за МКХ-10

Код	Класифікація ГРЛ за МКХ-10
I00	Ревматична лихоманка без залучення серця Артрит ревматичний, гострий або підгострий
I01	Ревматична лихоманка із залученням серця
I01.0	Гострий ревматичний перикардит
I01.1	Гострий ревматичний ендокардит Гострий ревматичний вальвуліт
I01.2	Гострий ревматичний міокардит
I01.8	Інші гострі ревматичні хвороби серця Гострий ревматичний панкардит
I01.9	Гостра ревматична хвороба серця, неуточнена Ревматичний (-а): • кардит, гострий; • хвороба серця, активна або гостра
I02	Ревматична хорея
I02.0	Ревматична хорея із залученням серця
I02.9	Ревматична хорея без залучення серця

Класифікація ГРЛ за МКХ-11

Код	Українське визначення	Англомовне визначення
IВ40	Гостра ревматична лихоманка без ураження серця	Acute rheumatic fever without mention of heart involvement

Науково-виробниче видання
За редакцією академіка *В.М. Коваленка*

РЕВМАТИЧНІ ХВОРОБИ

Класифікація, стандарти діагностики та лікування

За спонсорської підтримки компаній:

NOVARTIS

Представництво «Новартіс Фарма
Сервісез АГ» в Україні

SANDOZ ТОВ «Сандоз Україна»

Редактори *О.Г. Бондарчук, А.М. Галета*
Коректор *А.В. Петруняк*
Комп'ютерна верстка *І.В. Соболева, Т.О. Полічева*
Дизайн *І.В. Соболева*

Підписано до друку 05.08.2021 р.
Формат 60×80¹/₁₆
Друк офсетний.
Ум.-др. арк. 23,25. Обл.-вид. арк. 20,5.
Зам. № 21-082. Наклад 3000.

Видавець: ТОВ «МОРІОН»
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 642 від 22.10.2001 р.
02140, Київ, просп. Бажана, 10А
Тел./факс: (44) 585-97-10 (багатоканальний)
E-mail: public@morion.ua
<http://www.morion.ua>

Видруковано у ПП «Фенікс»
03067, м. Київ, вул. Полковника Шутова, 13Б